

Fingon asiantuntijalausunto ulkoasiainvaliokunnalle Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta 2024

Asia: VNS 4/2024 vp Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheesta.

Orpon hallituksen *Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko* (Talkyt) painottaa taloussuhteita. Kestävän kehityksen ja ihmisoikeuksien edistäminen sekä kehityspolitiikan kansainväliset määritykset ja Suomen sitoumukset eivät juurikaan tule esille.

Samalla edellytyksiä kehityspolitiikan toimeenpanolle kavennetaan merkittävästi hallituskaudella määrärahashaikkauksin: noin neljäsosa varsinaisista kehitysyhteistyömäärärahoista on määrä leikata. Talkytin laatimisprosessissa kansalaisyhteiskuntaa osallistettiin heikosti.

Näistä puutteista huolimatta Suomen pitkäjänteisen kehityspolitiikan ja Suomen vahvuuksiin perustuvan kehitysyhteistyön toimeenpano on mahdollista, kun Talkyt-selontekoa ja *Ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa* (Utp) pidetään ulko- ja kehityspolitiikan kokonaisraamina. Kehityspolitiikan pitkäjänteiselle työlle köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamiseksi sekä kestävän kehityksen ja ihmisoikeuksien edistämiseksi on Utp-selonteosta edelleen nousevat edellytykset. Haasteen pitkäjänteisyydelle asettaa kuitenkin ulkopolitiikan epäjohtamukaisuus, joka näkyy paitsi päättäjien ulostuloissa, niin myös luettaessa hallitusohjelmaa ja kahta edellä mainittua selontekoa, jotka ovat linjauksiltaan toisistaan poikkeavia.

Hyödyllistä on, että Talkyt-selonteko kannustaa suomalaisia toimijoita etsimään uusia tapoja ja kumppanuuksia edistää kestävä kehitystä kansainvälisesti. Kauppapolitiikalla voidaan edistää aiempaa useammin kestävä kehitystä, jos tavoitteet asetetaan sen mukaisesti.

1 Keskeisimmät kehityspoliittiset havainnot selonteosta

Talkyt poikkeaa sävyltään ja painotuksiltaan Utp-selonteosta, jossa sitoutuminen kestävän kehityksen edistämiseen on selkeämpää. Utp-selonteossa **Agenda 2030** on Suomen toimintaa velvoittava ja linjaava ohjenuora. Talkyt-selonteossa vain mainitaan, että kehityspolitiikka perustuu kestävän kehityksen periaatteille, kehityspolitiikan tavoitteena ei sanota olevan kestävän kehityksen saavuttaminen, eikä sitä toimenpiteissä mainita lainkaan.

Fingon tietojen mukaan Talkytin ei kuitenkaan ole tarkoitus ohjata yksinomaisena ohjenuorana Suomen kehityspolitiikkaa, vaan pitkäjänteinen työ köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamiseksi sekä kestävän kehityksen edistämiseksi on lähtökohtana tulevallekin kehityspolitiikalle. **Selontekoja**

onkin luettava rinnan, jotta ne muodostavat kattavan kokonaisuuden ulkopolitiikasta.

Talkyt-selonteosta puuttuvat kansainvälisten velvoitteiden mukaiset **kehityspolitiikan päämäärä ja tavoitteet**. Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön kokonaisvaltaiseksi tavoitteeksi on kirjattu ”kaupan ja kehityksen entistä tiiviimpi yhteys.” (s.21) mutta se ei ole kansainvälisten sitoumusten mukainen tavoite. Suomen kehityspolitiikan päämäärinä on ollut köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien ja kestävä kehityksen edistäminen.

Kehityspolitiikan painopisteet ovat osin muuttuneet seuravanlaisiksi: naisten ja tyttöjen oikeudet (ml. SRHR¹), koulutus, ilmatotoimet ja Ukraina. Kehittyvien maiden vastuuta omasta kehityksestään halutaan vahvistaa, mutta kestävä talouden ja ihmisarvoisen työn edistäminen ei ole enää yhtenä painopisteenä. Tämä on kielteinen muutos, sillä ihmisarvoisen työn edistäminen olisi luonteva ja tärkeä vastinpari teollistumisen, investointien ja yleisemmin talouden modernisaation edistämiseksi.

Talkytissa ei ole kirjausta kehityspolitiikan **ihmisoikeusperustaisuudesta**, mutta siinä linjataan Suomen tukevan toimivaa demokratiaa, oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia ja elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa (s. 5). Ne eivät kuitenkaan ole enää yhtenä kehityspolitiikan painopisteenä, eikä niille ole asetettu toimenpiteitä. Kauppa ei itsessään edistä näiden asioiden toteutumista, ellei kaupalle aseteta kestävä kehitystä edistäviä tavoitteita.

Ihmisoikeuksia edistetään selonteon mukaan aiempien painotusten mukaisesti: mm. naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksia edistetään. Yhtenä motivaatiotekijänä on ihmiskaupan vähentäminen. (s. 21). Ihmisoikeustoimissa tulisi huomioida anti-gender liikkeen toimintaan vastaaminen ja sen varmistaminen, että Suomen kaikessa kauppa- ja kehityspoliittisessa toiminnassa kunnioitetaan ihmisoikeuksia, humanitaarista oikeutta ja kansainvälistä oikeutta.

Selonteon myötä hallitus **ehdollistaa** kehitysyhteistyön samoin periaattein kuin tekee hallitusohjelmassaan, eli tuen vastaanottajien tulee tukea kansainvälistä sääntöperusteista järjestelmää, vastaanottaa omia kansalaisiaan ja vastustaa Venäjän sotaa Ukrainassa. Ylipäätään **Pakolaisuutta, siirtolaisuutta, laitonta maahanmuuttoa ja väestönkasvua** on tarkoitus ehkäistä.

Kehitysyhteistyön rahoitus ei ole sidottu kansainvälisesti velvoittaviin tavoitteisiin. Rahoitustasona 0,7 % bktl:stä ei ole kirjattu selontekoon. Muitakaan rahoituksen tavoitelukuja – 0,2 % bktl:stä vähiten kehittyneille (LDC) maille, 85 % tasa-arvoa tukeviin toimiin – ei ole esitetty. Sitoutumista **LDC-maiden** tukemiseen ei myöskään ole. Talkyt ei täysin selvennä, mitä **kauppaa tukeva kehitysyhteistyön rahoitus** tulee olemaan ja miten sen tuloksellisuutta mitataan ilman tavoitteita.

Rahoitustavoitteiden puuttuminen selonteosta on kielteistä, mutta sen ei tulisi estää Suomea edelleen tavoittelemasta näitä rahoitusosuuksia, sillä olemme maana niihin kansainvälisesti YK:n ja EU:n puitteissa edelleen sitoutuneita. Kysymyksiksi jää, tarvitseeko Suomi kehitysyhteistyörahoitusta kansainvälisten taloussuhteidensa tueksi tai miten Suomi varmistaa, ettei kehitysyhteistyörahoitus tarkoita OECD DACin säädösten vastaisesti sidottua tukea, joka tutkitusti vain lisää apuriippuvuutta.

Järjestöillä on kasvava rooli kehitysyhteistyön toteuttajina. Ilmeisesti tällä viitataan suomalaisten järjestöjen tuottamaan välilliseen vaikutukseen, eikä paikallisten kansalaisyhteiskuntien tukemiseen, koska painopistettä siirretään pois maaohjelmista ”kotimaisten” järjestöjen kehitysyhteistyöhön. Epäselväksi jää, miten suomalaisten järjestöjen mahdollisuuksia kansainväliseen rahoitukseen ja monitoimijahankkeisiin tullaan tukemaan. (s. 31)

Tasavertaisten kumppanuuksien rakentaminen kehittyvien maiden kanssa on yhtenä tavoitteena, vaikkakin kumppanuuksilla haetaan molemminpuolista hyötyä ja niissä tuodaan esille suomalaisten toimijuutta ja lisäarvoa (s. 21). Tärkeänä muotona kehitysyhteistyössä on edelleen lahjamuotoisuus

---

¹ SRHR = Sexual and reproductive health and rights, eli seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet

ja kansainvälisen kaupan tasavertaisuuden edistäminen. Kehittyvien maiden oman tulopohjan vahvistamista korostetaan. Mutta miten Suomen viennin edistäminen edistää asiaa? (s. 30)

Selonteko **keskittyy Suomen strategiseen etuun**. Kehitysajattelua selonteossa ohjaa Suomen tie (s. 20), jonka reseptiä tuodaan kehityspolitiikkaan. Muistutamme, että kestävien ja kontekstiinsa sopivien tulosten saavuttamiseksi kehitysyhteistyöllä tulisi tukea jokaisen maan omaa tietä, eli paikallista osaamista, innovaatioita ja päätöksentekoa.

On myönteistä, että Orpon hallitus osoittaa sitoutumisensa teollistumisen, kaupan ja investointien tukemiseen kehittyvissä maissa, ja että toiminnan toteutuksessa on vahva EU-painotus. Myönteistä on myös pyrkimys vivuttaa yksityistä rahoitusta kehitystarpeisiin (mm. s. 20) - jos pyrkimykselle osoitetaan kestävä kehitys tukevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Selonteossa esitettyjä toimintaympäristöä vakauttavia toimia (esim. s. 34) ovat mm. julkisen sektorin peruspalveluiden kehittäminen, joita ei voida saavuttaa kestävästi keskittymällä vain kaupallistaloudellisilla suhteilla.

Selonteon **laatimisprosessia olisi parantanut vahvempi osallistaminen**. Jatkossa olisi hyödyllistä, että vastaavia selontekoja laadittaessa sidosryhmät päässeet näkemään ja kommentoimaan myös luonnosversioita, ei vain valmista selontekotekstiä. Kuulemistilaisuudet olivat hyödyllisiä, mutta ne olisivat olleet hyödyllisempiä, jos käsillä olisi ollut luonnos, josta sidosryhmiä kuullaan.

2 Suositukset liittyen Talkyt-selonteon toimeenpanoon

1. **Pitkäjänteisyys kv-velvoitteiden mukaisissa päämäärissä:** Kehityspolitiikan päämäärinä pidetään – vaikka niitä ei ole selonteossa ilmaistu – Suomen kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti köyhyyden poistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä sekä kestävä kehityksen ja ihmisoikeuksien vahvistamista.
2. **Pitkäjänteisyys kv-sitoumusten mukaisessa rahoitustavoitteissa:** Kehitysrahoituksessa tavoitellaan edelleen Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti 0,7 % BKT:osuutta koko kehitysyhteistyörahoituksen osalta, 0,2 % ohjaamista vähiten kehittyneille maille (nk. LDC-maat, ”least developed countries”) ja sitä, että vähintään 85 % kehitysrahoituksella toteutetuista toimista tukee sukupuolten tasa-arvoa.
3. **Kestävä kehitys punaisena lankana:** Kehitys- ja kauppapolitiikan toimet ja tavoitteet kytketään kestävä kehityksen tavoitteisiin. Kehitysyhteistyömäärärahalla tuettavalla kauppa- ja yritystoiminnalla pyritään tuottamaan tavoiteltuja kehitysvaikutuksia, joista tärkeimpiä ovat köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan.
4. **LDC-maiden tukemisen toimien kokoaminen:** Ulkopolitiikkaa, erityisesti kauppa- ja kehityspolitiikkaa, ohjaamaan kootaan ja linjataan ulkoasiainhallinnossa järjestöjen tuella toimet, joilla tuetaan LDC-maita.
5. **Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö²:** Kauppapolitiikan ja kehityspolitiikan synergiaa vahvistetaan myös niin, että Suomi osana EU:a tukee kehittyviä maita, erityisesti vähiten kehittyneitä, pääsemään reilulla tavalla osaksi maailmankauppaa. LDC-maiden oman kantokyvyn vahvistamiseksi Suomi toimii niin, että erityisesti näillä mailla on paremmat mahdollisuudet viedä hyödykkeitään Euroopan unioniin.

---

² Englanniksi käytetään käsitettä aid for trade, suomeksi esimerkiksi kauppaa tukeva kehitysyhteistyö. Suomen kielinen käsite antaa hieman hataran mielikuvan toiminnan tavoitteesta: kyse on matalan tulotason maan oman viennin ja markkinoillepääsyn tukemisesta, ei kehitysyhteistyöstä, joka tukee Suomen vientiä.

6. **Ohjeistus kansalaisyhteiskunnan osallistamiseen:** Suomi kiinnittää erityistä huomiota kehittyvien maiden demokratian ja kansalaisyhteiskuntien tukemiseen kehityspolitiikassa. Ulkoministeriö laatii yhdessä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa oppaan tai ohjeistuksen ulkoasiainhallintoon ja suomalaisille kaupan ja kehityksen toimijoille siitä, miten kansalaisyhteiskuntaa voidaan kumppanimaissa tukea ja hyödyntää yhteisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten tavoitteiden edistämiseksi. Oppaassa kiinnitetään huomiota demokratian, rauhan, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä ihmisoikeuksien edistämiseen. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan osallisuutta poliittisiin prosesseihin vahvistetaan.
7. **Strategisuutta ilmastorahoitukseen:** Suomi kehittää ilmastorahoituksen ohjausjärjestelmää strategisesti. Yhteistyötä eri ilmastotoimijoiden välillä syvennetään ja järjestöjen erityisosaaminen tunnistetaan. Kehittyvien maiden tarpeet huomioidaan ja niihin vastataan asianmukaisilla keinoilla.
8. **Ihmisarvoinen työ kaupan ja investointien vastinpariksi:** Suomi sitoutuu ihmisarvoisen työn, ILO:n työelämän perusoikeuksien, EU:n yritysvastuulain ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteiden (UNGP) edistämiseen.

Lisätiedot

Ilmari Nalbantoglu, johtaja, vaikuttaminen | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693
Anna Hyvärinen, asiantuntija, vaikuttaminen | anna.hyvarinen@fingo.fi | 050 317 6744

Fingon analyysi Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta:

[Fingon analyysi Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta 2024 - Fingo](#)